

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
415-28/25
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

klikAktiv
centar za razvoj socijalnih politika

дел. бр. 23622 датум 26. август 2025. год.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА МИГРАНТИМА/ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА

МОНИТОРИНГ ПРИХВАТИЛИШТА ЗА СТРАНЦЕ

Извештај о посети Прихваталишту за странце у Пландишту

Београд, август 2025. године

САДРЖАЈ

1. УВОД	3
1.1. МАНДАТ НПМ	3
1.2. ПОДАЦИ О ПОСЕТИ	4
1.2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ	4
1.2.2. ТОК ПОСЕТЕ	4
1.2.3. САРАДЊА СА НПМ	4
1.3. ПРЕТХОДНА ПОСЕТА	4
2. УТВРЂЕНО СТАЊЕ И ПРЕПОРУКЕ	5
2.1. ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА	5
2.1.1. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ	5
2.1.2. ПРИЈЕМ И ОТПУСТ	7
2.1.3. ОБАВЕШТЕЊЕ ТРЕЋЕ ОСОБЕ	8
2.1.4. ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД	8
2.1.5. РЕЖИМ БОРАВКА	9
2.1.6. РЕД И БЕЗБЕДНОСТ	11
2.1.7. СЛУЖБЕНИЦИ	12
2.2. ДРУГА ПИТАЊА	13
2.2.1. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ	13
2.2.2. СЛУЖБЕНИЦИ	15
2.2.3. РАЊИВЕ КАТЕГОРИЈЕ	16
2.3. ДОДАТНИ НАЛАЗИ	17
2.3.1. СТАЊЕ НА ДАН ПОСЕТЕ	17
2.3.2. НАВОДИ О ЗЛОСТАВЉАЊУ	17

1. УВОД

1.1. МАНДАТ НПМ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају. По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног јавног позива,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ и то: Комитет правника за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Центар за интеграцију младих, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, Одбор за људска права Ваљево, Кликаktiv – Центар за развој социјалних политика и Групу 484.

¹ "Сл. лист СЦГ – Међ. уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС – Међ. уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен на интернет страници Заштитника грађана 02. септембра 2024. год.

1.2. ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

1.2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ

УСТАНОВА	Прихватилиште за странце у Пландишту
ВРЕМЕ	18. јул 2025. године
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са удружењем Кликаktiv – Центар за развој социјалних политика
ВРСТА	Контролна
ЦИЉ	Праћење поступања по препорукама НПМ
НАЈАВА	Посета је ненајављена
ТИМ	Марко Анојчић, <i>Заштитник грађана/Одељење НПМ</i> Гордана Вукашин, <i>Кликаktiv – Центар за развој социјалних политика</i>

1.2.2. ТОК ПОСЕТЕ

На почетку посете, руководству Прихватилишта су представљени чланови тима НПМ, као и циљ и план посете. У уводном разговору су добијене информације о тренутном стању у Прихватилишту и поступању према странцима који се овде налазе. Потом је НПМ обишао просторије за смештај и боравак странаца и обавио разговоре са свим странцима који су се у дану посете овде налазили, остварио увид у релевантну документацију и од полицијских службеника прибавио додатне информације о поступању према странцима и по препорукама НПМ. Напошетку, на завршном разговору са руководством су изнети главни утисци о посети и налази чланова тима.

1.2.3. САРАДЊА СА НПМ

Сви службеници Прихватилишта су остварили пуну сарадњу са НПМ, омогућивши му да несметано обави своју дужност. Тиму НПМ су пружене све тражене информације, омогућен приступ просторијама, преглед, увид у и фотокопирање тражене документације, као и несметан и ненадзиран разговор са странцима.

1.3. ПРЕТХОДНА ПОСЕТА

НПМ је претходни пут посетио Прихватилиште за странце у Пландишту 18. октобра 2023. године. О тој посети је сачињен Извештај са налазима и препорукама за отклањање уочених недостатака и унапређење поступања органа.⁴ Након тога, Министарство унутрашњих послова је обавестило НПМ о мерама предузетим ради поступања по

⁴ Извештај о посети Прихватилишту за странце у Пландишту, бр. 415-57/23 од 9. јануара 2024. год.

упућеним препорукама и доставило додатне информације које су у Извештају тражене од Министарства.⁵ Извештај и одговори су објављени на интернет страници НПМ.⁶

Током ове посете НПМ је пратио начин на који је поступљено по упућеним препорукама и у овом Извештају су представљени налази до којих је НПМ дошао, као и налази о другим питањима од значаја за поступање према странцима који овде бораве.

2. УТВРЂЕНО СТАЊЕ И ПРЕПОРУКЕ

2.1. ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА

2.1.1. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ

1. ПРЕПОРУКА НПМ 2024. ГОД:

Министарство унутрашњих послова ће у Прихватилишту за странце у Пландишту побољшати хигијену у тоалетима/купатилима и замениће дотрајале и поломљене санитарне уређаје.

НАЛАЗ:

Иако су од претходне посете, у складу са најавама, замењене дотрајале санитарије (лавабои, славине, вц шоље, тушеви и туш каде), као и бојлери за топлу воду, недостаци у погледу стања и услова у тоалетима и даље нису у потпуности отклоњени, јер на неколико места цури вода из одводних цеви, због чега неколико тоалета није у употреби, што неповољно утиче на хигијену објекта. Такође, ова ситуација смањује и капацитет Прихватилишта за смештај странаца, с обзиром да је у објекту на располагању мањи број тоалета од предвиђеног.

Према службеним наводима, о овоме је обавештен извођач радова који је најавио да ће отклонити проблем. До тада, **НПМ очекује да ће Министарство унутрашњих послова у Прихватилиште у Пландишту смештати највише онолико странаца колико постојећи капацитети могу да одговоре на њихове потребе за одржавањем личне хигијене.**

НПМ би желео да од Прихватилишта за странце у Пландишту добије информације о отклањању кварова на водоводним инсталацијама.

⁵ Акт Секретаријата Министарства унутрашњих послова бр. 072-1/24-10 од 4. марта 2024. год, у чијем прилогу су достављени акт Дирекције полиције – Управе граничне полиције бр. 26-164/24 од 28. фебруара 2024. год. и акт Сектора за информационо-комуникационе технологије бр. 072-1/24-7 од 31. јануара 2024. год; акт Секретаријата Министарства унутрашњих послова бр. 072-1/24-16 од 11. априла 2024. год, у чијем прилогу је достављен акт Дирекције полиције – Управе граничне полиције бр. 26-164/24-1 од 4. априла 2024. год.

⁶ https://npm.ombudsman.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=1267:прихватилиште-за-странце-пландиште-унапређење-квалитет-боравка-странаца&catid=112&Itemid=116.

заједнички тоалети

2. ПРЕПОРУКА НПМ 2024. ГОД:

Министарство унутрашњих послова ће простор за боравак на отвореном у Прихваталишту за странце у Пландишту опремити надстрешницом и другим одговарајућим садржајима.

НАЛАЗ:

Простор за боравак на отвореном сада је покривен надстрешницом и опремљен справама за телесне вежбе и клупама.

простор за боравак на отвореном

2.1.2. ПРИЈЕМ И ОТПУСТ

3. ПРЕПОРУКА НПМ 2024. ГОД:

Министарство унутрашњих послова ће преиспитати основ за боравак странаца у Прихватилишту за странце у Пландишту и све странце за које више не постоје прописани услови и/или за које не постоји довољно изгледа да се могу принудно удаљити ће отпустити из Прихватилишта.

Министарство унутрашњих послова ће предузети потребне мере да се странцима за које не постоји довољно изгледа да се могу принудно удаљити не одређује боравак у прихватилиштима за странце.

НАЛАЗ:

Свим странцима који су у дану посете боравили у Прихватилишту боравак је одређен на основу Закона о странцима, односно формално су сви у поступку враћања. Ипак, и даље постоји пракса одређивања и продужавања боравка у Прихватилишту странцима за које не постоји изгледа да ће бити принудно удаљени.

Од почетка 2024. године до 31. јануара 2025. године, када је Прихватилиште привремено престало са радом, из Прихватилишта је отпуштено 77 странаца а да нису принудно удаљени, од тога њих 62 је овде боравило 90, а 15 странаца је боравило максималних 180 дана. Истовремено, 23 странаца је спроведено до граничних прелаза, од тога је њих 18 ушло у програм асистираниг добровољног повратка и реинтеграције и спроведено је до Аеродрома "Никола Тесла" Београд, а свега 5 странаца, држављана трећих земаља, је принудно удаљено друмским путем у суседне земље, из којих су ушли у Републику Србију, и то 4 у Румунију и 1 у Босну и Херцеговину. Поред тога, било је и премештаја странаца у друга прихватилишта.

Од постојећих странаца, за њих 7 мера боравка у прихватилишту је продужена на додатних 90 дана. Поједини су иницијално били заинтересовани да уђу у програм асистираниг добровољног повратка и реинтеграције, али су одлуке у вези са тиме мењали и на крају су одустали.

Ово све показује да се мера боравка у прихватилишту и даље користи не само у сврху припреме враћања или извршења принудног удаљења. Због тога, НПМ понавља своју препоруку.

1.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће преиспитати основ за боравак странаца у Прихватилишту за странце у Пландишту и све странце за које више не постоје прописани услови и/или за које не постоји довољно изгледа да се могу принудно удаљити ће отпустити из Прихватилишта.

Министарство унутрашњих послова ће предузети потребне мере да се странцима за које не постоји довољно изгледа да се могу принудно удаљити не одређује боравак у прихватилиштима за странце.

2.1.3. ОБАВЕШТЕЊЕ ТРЕЋЕ ОСОБЕ

4. ПРЕПОРУКА НПМ 2024. ГОД:

Прихватилиште за странце у Пландишту ће обезбедити да сви странци одмах по пријему у Прихватилиште имају могућност да о томе обавесте особу по избору.

НАЛАЗ:

Сви странци се по пријему у Прихватилиште поучавају о овом праву. Од постојећих странаца, њих 7 је искористило могућност да о смештају у Прихватилиште обавесте трећу особу, а 1 није то желео.

У погледу начина обавештавања блиске особе о смештају у Прихватилиште, ситуација се није изменила од претходне посете НПМ: контакт се остварује преко личног мобилног телефона странца, а уколико га нема упућује се да позајми уређај од неког другог из групе или ко је већ смештен овде. Као што је наведено и у претходном извештају о посети, ова пракса може представљати безбедносни и организациони изазов.

2.

ПРЕПОРУКА

Прихватилиште за странце у Пландишту ће обезбедити да сви странци одмах по пријему у Прихватилиште имају могућност да о томе обавесте особу по избору.

2.1.4. ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД

5. ПРЕПОРУКА НПМ 2024. ГОД:

Министарство унутрашњих послова ће обезбедити да у Прихватилишту за странце у Пландишту буде присутан квалификовани здравствени радник, који има звање најмање медицинског техничара и који ће обављати медицински скрининг свих новопридошлих странаца, примати захтеве за лекарске прегледе, обезбеђивати набавку и поделу терапије, чувати медицинску документацију и надzirати опште хигијенске услове.

НАЛАЗ:

НПМ већ дуже време указује Министарству унутрашњих послова на недостатке у пружању здравствене заштите у прихватилиштима и сматра ово најважнијим проблемом у вези са условима боравака странаца у овим установама. У прихватилиштима нема стално присутног медицинског особља, па се лекарски прегледи, рачунајући и први преглед по пријему и преглед при отпусту, обављају у локалним здравственим установама по потреби, односно на захтев странца или по процени полицијског службеника да је некоме потребан преглед. Полицијски службеници се старају о узимању преписане терапије, а здравствена документација се чува у предметима, међу осталом документацијом која се односи на боравак странаца у прихватилишту.

Прихватилиште располаже са медицинским анексом – амбулантом и стационаром са посебним тоалетом, који се не користе. Такође, на неколико места је уочен комплет опреме за пружање прве медицинске помоћи.

комплет за прву помоћ

Током ове посете је утврђено да није дошло до промена у односу на раније констатовано стање. У случају потребе за лекарским прегледима странци се по правилу одводе у локалну здравствену установу, с обзиром да Дом здравља Пландиште има на располагању једно санитарско возило. Посебан изазов представља одвођење странаца код лекара у каснијим поподневним сатима, када у Прихватилишту недостаје службеника који би могли напустити радно место ради спровода.

Иако службеници Прихватилишта улажу велике напоре да одговоре на здравствене потребе странаца, НПМ поново указује на то да полицијски службеници нису здравствени радници, те да је неопходно предузети активности на стварању услова за пружање одговарајуће здравствене заштите у Прихватилишту. НПМ је до сада обавештаван о договорима Министарства унутрашњих послова са Министарством здравља о различитим модалитетима ангажовања медицинског особља у прихватилиштима, а према последњим информацијама које је НПМ добио Министарство унутрашњих послова је Министарству здравља упутило предлог измене постојећег Уговора о сарадњи између ова два министарства како би се Уговором обухватили и странци који бораве у прихватилиштима.⁷

НПМ би желео да од Министарства унутрашњих послова добије нове информације о предузетом у циљу отклањања недостатака у пружању здравствене заштите странцима у прихватилиштима за странце.

2.1.5. РЕЖИМ БОРАВКА

6. ПРЕПОРУКА НПМ 2024. ГОД:

Прихватилиште за странце у Пландишту ће странцима омогућити учешће у спорско-рекреативним, друштвеним, културним и другим организованим активностима, у складу са дужином боравка у Прихватилишту.

НАЛАЗ:

Поред теретане на отвореном, испред Прихватилишта је изграђен и опремљен више наменски спортски терен, па је тако странцима омогућено учешће у спортско-рекреативним активностима. Међутим, и даље нису доступне организоване друштвене, културне или друге структуриране активности.

⁷ Акт Управе граничне полиције бр. 26-196/25 од 25. априла 2025. год.

спортски терен

Странци ове садржаје могу користити у време боравка на отвореном, који је предвиђен сваког дана од 11 – 13 часова. За увођење других термина, који би омогућили више времена за боравак на отвореном или рекреативне активности предвече када су временске прилике пријатније, недостаје полицијских службеника који би могли да и тада надгледају ове активности.

У Прихватилишту постоји и заједничка просторија са телевизором у којој лица могу пратити телевизијске програме, укључујући и иностране. У одговору на ову препоруку, НПМ је обавештен и да је у плану обезбеђивање друштвених игара, књига и литературе на различитим језицима. Ово није реализовано.

Уочљив је недостатак окупационих активности, које имају кључну улогу у очувању психофизичког здравља. Ове активности доприносе структури дана, подстичу осећај смисла и корисности, смањују ниво стреса, анксиозности и фрустрације, те позитивно утичу на ментално здравље особа које бораве у окружењу попут Прихватилишта. Простор за заједнички боравак је оскудно опремљен и осим основне функције као места за привремено измештање из спаваоница не пружа додатне садржаје или могућности за квалитетнији боравак. Имајући у виду неприлагођеност и недовољну опремљеност заједничке просторије, препоручује се улагање у њено уређење како би она заиста служила сврси – као простор за одмор, социјализацију и очување психосоцијалног благостања странаца који бораве у Прихватилишту. Набавка основног мобилијара и обезбеђивање садржаја који подстичу активност и ангажовање, попут књига или друштвених игара, представљали би минималне, али значајне кораке ка стварању достојанственијег и подстицајнијег окружења за боравак.

Потребно је успоставити редовне и разноврсне окупационе садржаје прилагођене интересовањима и потребама странаца, а у складу са дужином њиховог боравка у Прихватилишту. Ове активности – као што су креативне радионице, спортске активности, едукативни програми, радне терапије и рекреација – од изузетне су важности за очување и унапређење психофизичког здравља странаца. Такође, потребно је унапредити техничке услове за приступ информацијама и забавном садржају, укључујући и омогућавање

праћења садржаја и приступ информативним и образовним платформама из земаља порекла, што је важно не само за информисање, већ и за осећај достојанства и културне повезаности.

3.

ПРЕПОРУКА

Прихватилиште за странце у Пландишту ће странцима омогућити учешће у спорско-рекреативним, друштвеним, културним и другим организованим активностима, у складу са дужином боравка у Прихватилишту.

7. ПРЕПОРУКА НПМ 2024. ГОД:

Прихватилиште за странце у Пландишту ће обезбедити одговарајућу просторију за обављање верских обреда.

НАЛАЗ:

У одговору на ову препоруку, Управа граничне полиције је обавестила НПМ да ће приликом проширења дворишног дела размотрити могућности и уважити ову препоруку. Ипак, у Прихватилишту и даље не постоји наменски опремљена просторија за обављање верских обреда, па се странци моле у својим собама. Руководство Прихватилишта је исказало спремност да једну од слободних соба преуреди и прилагоди за потребе верског практиковања.

Обезбеђивање наменске просторије за обављање верских обреда, у складу са верским потребама странаца који овде бораве и уз поштовање принципа слободе вероисповести, би олакшало странцима да практикују своја верска уверења, уз одржавање реда у установи и поштовања приватности других странаца. Просторија би требало да буде доступна свим верским групама и опремљена на начин који омогућава достојанствено и безбедно упражњавање верских пракси. Успостављање таквог простора допринело би поштовању људских права и унапређењу услова боравка у Прихватилишту.

4.

ПРЕПОРУКА

Прихватилиште за странце у Пландишту ће обезбедити одговарајућу просторију за обављање верских обреда.

2.1.6. РЕД И БЕЗБЕДНОСТ

8. ПРЕПОРУКА НПМ 2024. ГОД:

Прихватилиште за странце у Пландишту ће на видна места у просторијама које су под видео надзором истаћи обавештења о томе.

НАЛАЗ:

НПМ је на више места у Прихватилишту, укључујући улазна врата, врата ходника и спаваоница и дневни боравак, уочио истакнута обавештења о постојању видео надзора.

обавештења о видео надзору

2.1.7. СЛУЖБЕНИЦИ

9. ПРЕПОРУКА НПМ 2023. ГОД:

Министарство унутрашњих послова ће ангажовати довољно полицијских службеника за непосредан рад са странцима у Прихватилишту за странце у Пландишту и организовати и спровести одговарајуће обуке.

НАЛАЗ:

У Прихватилишту су актуелно ангажовани полицијски службеници на спољном обезбеђењу (њих укупно 6, а по 3 у смени, су испомоћ из регионалног центра граничне полиције), полицијски службеници у дежурној служби (укупно 4, а по 1 у смени, су распоређени на рад у Прихватилишту), 2 старешина који раде једну смену, као и домар и сервирка који су такође у једној смени. Према одговору Управе граничне полиције, Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места из маја 2023. године је повећан број полицијских службеника распоређених на радна места у прихватилишта за странце, а за Прихватилиште у Пландишту је систематизовано укупно 24 радних места за послове обезбеђења и "очекује се да ће у наредном периоду она бити попуњена".

Ово се није догодило па Прихватилиште ради са недовољно запослених. У јануару ове године, због немогућности да неко послужује оброке, Прихватилиште је привремено затворено, па су неколико месеци тражене особе са којима би се закључио уговор о раду, а сада једна особа обавља послове сервирке, у једној смени. Како је НПМ објашњено, полицијски службеници који су упућени као помоћ раде искључиво спољашње обезбеђење, а полицијски службеник који ради у дежурној служби има мало могућности за напуштање радног места. Тако, већину послова који подразумевају непосредни контакт са странцима, укључујући и транспорт у здравствене установе, набавку из продавнице и друго, обављају двојица полицијских службеника, који су ту у једној смени. Ово само тренутно задовољава потребе Прихватилишта, с обзиром да се овде налази свега 8 странаца, али би за свако повећање броја странаца било потребно обезбедити и довољно службеника за непосредан рад са њима, водећи рачуна и о родно мешовитом запошљавању, с обзиром да су сви полицијски службеници који тренутно овде раде мушкарци. Недостатак особља директно утиче на безбедност унутар Прихватилишта, као и на доступност и квалитет услуга које се пружају лицима лишеним слободе.

5.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће ангажовати довољно полицијских службеника за непосредан рад са странцима у Прихватилишту за странце Пландиште.

Полицијски службеници су током 2024. године похађали различите обуке, углавном преко онлајн платформи, на теме као што су заштита људских права лица лишених слободе и полицијских службеника, примена полицијских овлашћења, принудна удаљења, рад са рањивим групама итд.

2.2. ДРУГА ПИТАЊА**2.2.1. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ**

Од претходне посете, замењени су истрошени душеци и унапређен систем грејања објекта.

Неколико странаца је приликом претходне посете указало на то да немају довољно гардеробе и да користе једну или две мајице. Од Министарства унутрашњих послова су затражене додатне информације о обезбеђивању гардеробе и НПМ је обавештен да је 2022. године од Црвеног крста Србије прибављена одређена количина одеће (јакне, панталоне, ципеле, доњи веш) за странце који се смештају у неко од прихватилишта, те да ће се наставити напори да се гардероба континуирано набавља.

Странци који су сада боравили у Прихватилишту Пландиште нису имали потребу за додатном гардеробом.

Ипак, Прихватилиште не располаже са резервном гардеробом, која би могла да се да странцима који немају довољно своје. У магацину се чувају довољне количине постељине. Такође, недостају пешкири, а међународна организација за миграције (ИОМ) је најавила да ће донирати одређену количину пешкира.

резервна постељина

Лицима лишеним слободe је потребно омогућити приступ и другим кућним предметима као што су одговарајућа одећа, обућа и постељина, како би се осигурали њихово достојанство и добробит. Ови услови се могу се подстаћи, између осталог, обезбеђивањем довољно одговарајуће одеће и обуће, узимајући у обзир њихове потребе у складу са дужином лишења слободe. Одговарајућа одећа и обућа би требало да буде таква да се користи за спавање, вежбање, присуствовање службеним радњама и за свакодневну употребу прилагођену климатским условима. Даље, потребно је обезбедити њихову замену, када је то потребно. Поред наведеног, важно је узети у обзир да нека лица можда немају средства за куповину одеће или обуће која је погодна за временске услове. Овакви случајеви се могу идентификовати путем саме изјаве лица, али службеници би такође требало да узму у обзир да лице можда неће само поднети такву жалбу, па је важно да буду проактивни ако сумњају да лице нема приступ одговарајућој одећи или обући.

6.

УТВРЂЕНО

У Прихватилишту за странце у Пландишту није обезбеђена резервна гардероба и обућа за странце.

РАЗЛОЗИ

Комитет препоручује грчким властима да обезбеде да сваки страни држављанин лишен слободe у објекту за боравак пре депортације добије довољну количину одговарајуће одеће прилагођене годишњем добу. Ово ће захтевати правилно управљање и координацију између надлежних органа на свим нивоима одговорности (грчка полиција и Министарство здравља).

Даље, притвореним лицима треба омогућити приступ њиховим личним стварима, укључујући и њихову одећу.⁸

У погледу хигијене и одеће, велике залихе тоалетних потрештина, пелена и хигијенских уложака биле су доступне у Манстон STHF и WJF (објекти за кратко задржавање). Што се тиче одеће, мигрантима су приликом пуштања на слободу обезбеђени чисти предмети (тј. мајице, чарапе, панталоне, доњи веш и дуксерице различитих величина, укључујући и деције). Уместо пластичних јапанки подељена је одговарајућа обућа (типа Крокс). Приступ тушевицама био је неограничен у четири шатора у Манстон STHF и KIU.⁹

Комитет препоручује да се предузму хитне мере за отклањање горе поменутих недостатака у домовима Бусманци и Љубимец. Посебно, све преостале просторије за смештај (као и тоалете и просторије за прање) треба реновирати, адекватно опремити (укључујући нове кревете, душеке, јастуке, постељину, ћебад и звона за позиве) и грејати и одржавати у чистом стању (без штеточина, укључујући стенице); треба смањити ниво попуњености свих спаваоница (како би се обезбедило минимум 4 m² животног простора по особи) и уклонити резервне кревете. Такође је потребно уложити више напора како би се обезбедило адекватно снабдевање бесплатним средствима за личну хигијену, средствима и производима за чишћење, као и **одговарајућом одећом и обућом за притворене стране држављане**.¹⁰

⁸ Грчка: Посета ЦПТ 2023, ЦПТ/Инф (2024) 21, пар. 79.

⁹ Уједињено Краљевство: Посета ЦПТ 2022, ЦПТ/Инф (2023) 14, пар. 21.

¹⁰ Бугарска: Посета ЦПТ 2018, ЦПТ/Инф (2019) 24, пар. 23.

Ако странац нема одговарајућу одећу и обућу, полицијски службеници му одмах или најкасније у року од 48 часова обезбеђују одговарајућу одећу и обућу донирану од хуманитарних организација или Црвеног крста.¹¹

ПРЕПОРУКА

Прихватилиште за странце у Пландишту ће обезбедити резервну гардеробу и обућу за странце.

2.2.2. СЛУЖБЕНИЦИ

НПМ је већ више пута указивао на проблем комуникације са странцима и позивао Министарство унутрашњих послова да за потребе прихватилишта за странце обезбеди услуге преводилаца за потребне језике, како би се отклонила потенцијална нераумевања у вези са питањима која су од значаја како за саме поступке који се према странцима спроводе, тако и за странце и истовремено олакшао рад полицијских службеника који поступају према странцима.

Као и приликом претходне посете, полицијски службеници комуницирају са странцима на енглеском језику, а по потреби користе помоћ других странаца и апликација које су доступне на интернету.

Министарство унутрашњих послова је већ обавестило НПМ да за ангажовањем преводилаца нема потребе, због тога што у прихватилиштима увек борави неки странац који познаје "неки од често коришћених европских језика", па се користи његова помоћ у комуникацији.¹²

Од руководства Прихватилишта тим НПМ је добио информацију да им је омогућено да преко Канцеларије за азил ангажују преводиоца, што је потребно најавити 24 сата унапред, али да до сада нису имали потребе за тиме.

Као што је НПМ већ истицао, иако је помоћ других странаца у комуникацији корисна, оваква пракса дугорочно ствара неравнотежу међу странцима који бораве у прихватилиштима, додељујући неформалну моћ и потенцијалне привилегије особама које су у истој, осетљивој ситуацији. Потребно је системски уредити и обезбедити приступ професионалном преводу унутар Прихватилишта, уз јасно дефинисану обавезу особља да странцима, на њима разумљивом језику, комуницирају кључне информације – укључујући њихова права, разлоге боравка у установи, као и правила кућног реда.

Полицијски службеници не би требало да се за преводчење ослањају на друге странце, јер таква пракса може довести до злоупотреба, стварања неформалне хијерархије и осећаја неједнакости. Обезбеђивање језичке доступности представља не само техничко, већ и суштинско питање заштите људских права, поверења у институцију и осећаја сигурности међу корисницима. Стандарди Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног

¹¹ Правилник о кућном реду и правилима боравка у прихватилишту за странце ("Сл. гласник РС", бр. 42/18), чл. 13. ст. 2.

¹² Акт Управе граничне полиције бр. 26-2997/23 од 7. децембра 2023. год.

или понижавајућег поступања или кажњавања (ЦПТ) такође указују на то да коришћење помоћи других странаца није потпуно одговарајуће решење, већ да је потребно користити услуге квалификованих преводилаца.

ЦПТ такође подсећа да страни држављани које је полиција ухапсила треба да, од самог почетка лишења слободе, уживају заштиту основних заштитних мера од злостављања током притвора, посебно права да обавесте трећу страну о свом притвору, да имају приступ адвокату и лекару и да буду систематски и потпуно информисани о својим правима, својој правној ситуацији (укључујући разлоге за притвор) и поступку који се примењује на њих, уз помоћ квалификованог тумача ако је потребно.¹³

У одговору Министарства унутрашњих послова на Извештај о надзору над принудним удаљењима који су обављени током 2024. године, у којем је такође указано на потребу за унапређењем комуникације коришћењем услуга преводилаца, наведено је и да су уважавајући ову препоруку у протеклом периоду када год је било потребе коришћене услуге и помоћ преводилаца или полицијских службеника са знањем појединих страних језика, као и да су се као добро, корисно и ефикасно решење показала и софтверска решења доступна путем мобилних телефона помоћу којих се информације преводе на различите језике које странци разумеју.¹⁴

2.2.3. РАЊИВЕ КАТЕГОРИЈЕ

Још приликом претходне посете је констатовано да Прихватилиште располаже техничком опремом за регистрацију странаца који изразе намеру да траже азил у Републици Србији. У односу на претходну посету, полицијски службеници су у међувремену прошли обуку за коришћење ове опреме.

опрема за регистрацију

До сада је регистрован један странац и упућен у Центар за азил у Сјеници, докле је и спроведен од стране полицијских службеника.

¹³ Стандарди ЦПТ: Спречавање злостављања страних држављана лишених слободе у контексту принудног удаљења на границама, ЦПТ/Инф (2023) 7, пар. 23.

¹⁴ Акт Управе граничне полиције бр. 26-196/25 од 25. априла 2025. год.

2.3. ДОДАТНИ НАЛАЗИ

2.3.1. СТАЊЕ НА ДАН ПОСЕТЕ

У дану посете, у Прихватилишту је боравило 8 странаца из Народне Републике Бангладеш. Сви су били пунолетни мушкарци, без значајнијих здравствених проблема и других посебних потреба. Као што је НПМ већ констатовао након посета другим прихватилиштима, присутан је већи број странаца који су боравили у Републици Србији по основу запошљавања па су им истекле визе, што се поклапа са присутним трендом пораста стране радне снаге и померањем земље са своје традиционалне улоге земље емиграције.

2.3.2. НАВОДИ О ЗЛОСТАВЉАЊУ

Тим НПМ од странаца није примио наводе о лошем поступању од стране службеника Прихватилишта. Они су навели да су полицијски службеници Прихватилишта у Пландишту коректни према њима.

Од претходне посете, није било формалних притужби странаца на поступање полицијских службеника нити су према њима употребљавана средства принуде.